46615/P Dupl. (2)

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE HEPATITIDE.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

ROBERTUS SCOTT,

HIBERNUS.

Ad diem 12. Septembris, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXVIII.

350337

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

Viro

Nobiliſſimo, illuſtriſſimo,

GULIELMO WILLOUGHBY COLE,

Vicecomiti de Enniſkillen,

Baroni de Mount-Florence,

&c. &c.

Morum humanitate,

Patriae amore,

Caeteriſque omnibus virtutibus,

In primis conſpicuo;

Haſce ſtudiorum primitias,

Obſervantiae teſtimonium,

Humillime

Offert

ROBERTUS SCOTT.

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b3038610x

DISSERTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

HEPATITIDE.

HAC in diſſertatione, de hepatitide, ſive jecoris inflammatione, diſceptare in animo eſt. Quod hoc argumentum aliis praetulerim, excuſationem adferre ſupervacaneum eſſe duco; quippe propoſitum parumper cogitantibus, quanto uſui ſit hepar in animalium oeconomia, et idcirco quanta ſeries malorum, ab eo tam prave affecto, originem ducat, dignum certe apparebit. Antequam hujuſce tractatus praecipuum opus inveſtigare incipio, pauca de ſitu, nexibus, et ſtructura iſtius organi in ſtatu naturali et ſano, praedicere perneceſſarium videtur; utpote ab

hoc ſtatu variationes jamjam differendae planius tunc intelligentur.

Natura tentaminis, unamquamque theſis partem, quam breviſſime tractare cogor; tamen, ne cum brevis eſſe laborem, obſcurus fiam, cavendum eſt.

Hepar, e viſceribus maximum, corpus glandulare, colore ſubfuſco, rubricato, ſub diaphragmate proxime ſitum eſt; majore ex parte, in dextro hypochondrio, quod ex toto fere replet; quod reliquum eſt, in epigaſtrio; interdum tamen, ineunte aetate praeſertim, ſemet ſiniſtrum in hypochondrium, ad lienem uſque, profert. Figura hepatis admodum irregularis eſt, ut vix deſcribi poſſit; parte poſteriore, et in dextrum, percraſſum; anteriore autem, ſiniſtrumque vergente, gradatim tenuius fit, et in acie finitur. Facies ſuperior laevis eſt, et convexa, ſeu gibba, uti dicunt, ut cum diaphragmate cavo quadret, cui per totum contigua eſt, et ligamentis tribus, quae nihil ſunt niſi productiones duplicatae peritonaei adnectitur. Ligamenta lateralia lobos dextrum et ſiniſtrum, extrema verſus, diaphragmati vinciunt. Ligamentum vero medium ſive ſuſpenſorium, a parte hepatis poſteriore oritur, et antrorſum procurrens, per rimam ſeu inciſuram in

acie hepatis, ad ſuperficiem inferiorem deſcendit. Toto ejus curſu hepar peritonaeo, ſive diaphragma ſive muſculos abdominales tegenti, ligans; et inferiore ejus margine venam umbilicalem, poſt partum conſolidatam, ſecum ducens. Praeter haec ligamenta, hepar parti diaphragmatis poſteriori et tendinoſae, per adhaeſionem, minus apte, ligamentum coronarium appellatum, haeret. His et quibuſdam aliis nexibus, poſthac memorandis, hepar nonnihil firmum et ſtabile ſuo loco retinetur. Facies hepatis inferior concava et inaequalis, hinc inde depreſſa, et prominens, apparet. Ab rima marginis anterioris, deorſum et retrorſum ducitur ſulcus paulo profundus, apud quoſdam, magnae jecinoris fiſſurae, apud alios, foſſae venae umbilicalis, nomen obtinens; et, ut in ſuperficie convexa, per ligamentum ſuſpenſorium, ita, in concava, per hanc fiſſuram, hepar duos in lobos, alterum dextrum ſeu magnum, alterum ſiniſtrum ſeu parvum, diſtinguitur. Fiſſuram pervadit vena umbilicalis, cito in venam portarum inferenda; ad dextras fiſſurae, eminentia quaedam, lobulus anonymus dictus, conſpicitur. Fiſſura irregulari hepatis excavatione parum anguſta, cui imponitur nomen ſulci tranſverſi, a dextro ad ſiniſtrum lobum tranſeuntis, tandem terminatur. Ante

hunc

hunc ſulcum, juxta lobi dextri marginem, ſinus haud amplus, pro veſicae felleae domicilio, effoditur. A parte poſteriore ſulci, ad curſum fiſſurae magnae hepatis propemodum directa, brevis foſſa, ad canalem venoſum, poſt partum, obcluſum, in venam cavam ducendum ſerviens, retrorſum abit. Ad latus dextrum hujus foſſae, exſurgit prominentia pyramidalis, lobulus Spigelii vocatus, quae, cum lobulo anonymo contra reſpondente, ab antiquis portae fuerunt nuncupata; ad dextram lobuli Spigelii ſulcus, ſaepe tubus, oblique poſitus, pro tranſitu venae cavae, efformatur. Quinetiam, lobus dexter, in extremo ejus, ubi reni dextro inſidet, parvulam depreſſionem exhibet, ibique et reni, et capſulae atrabiliariae, huic per ſubſtantiam cellularem, illi per peritonaeum, vincitur. Anterius autem, et marginem verſus, magnum coli arcum, cui per meſocolon adnectitur, premit. Lobus ſiniſter, per totum laevis, ventriculo ſuperimponitur, cujus minor curvatura lobulum Spigelii amplectitur, eique, per omentum minus, adjungitur. Hepar a peritonaeo externam ſuam membranam accipit; interior ſubſtantia hepatis, ex vaſis per telam celluloſam inter ſe junctis, conflatur. A ramo arteriae coeliacae dextro originem

ducit

ducit arteria hepatica, quae ad ſulcum tranſverſum progrediens, ibi, majore ex parte, in duos ramos, poſtea per lobos ſecundum curſum venae portarum multipliciter diviſos, finditur. Haec autem, nempe vena portarum, ab venis omnium abdominis viſcerum, renibus exceptis, inter ſeſe conjunctis, et in unum truncum tandem coaleſcentibus, ortum trahit. Hic truncus, ſulcum tranſverſum verſus curſum ſuum dirigens, inter portas, unde eſt nomen, duos in ramos dividitur, et hi poſtea per totam ſubſtantiam hepatis minutiſſime diſtribuuntur, bilem ex ſanguine ſecernentes. Sanguis autem et arteriae hepaticae, et venae portarum, per hepaticas venas, quarum tres multo majores, aliae, circiter octo, minores ſunt, in venam cavam infunditur. Nervi hepatis parvuli, ſed numeroſi, a ramo nervi intercoſtalis ſplanchnico, et a plexu poſteriore octavi paris, oriuntur. Lymphatica vero vaſa, circa portas praecipue ludentia, ibique multis glandulis gaudentia, ad ductum thoracicum tendunt. Omnia hepatis vaſa, antequam ejus ſubſtantiam ingreſſae fuerunt, tunicam communem, denſam, cellularem, capſulam Gliſſoni vocatam, ſibi adſciſcunt.

Bilis, ex ſanguine ſeparata, in ductus biliarios urgetur, qui ramorum venae portarum curſum

ſe-

ſequentes, et inter ſe coeuntes, tandem unum ductum, hepaticum, ſcilicet, conficiunt; hic vero poſtea, ductu cyſtico adjecto, ſub nomine ductus communis cholidochi ad duodenum pervenit; cujus tunicas oblique penetrat, et in inteſtini cavum, circa tres aut quatuor a pyloro uncias, bilem trudit, obliquo ejus ingreſſu ab inteſtino regurgitationem prohibente. Veſica fellis figura pyriformis, in fovea faciei concavae, fundo ad anteriorem dextri lobi marginem, quam ſaepe ſuperat, verſo, oblique ſita eſt, cervice ejus originem ductui cyſtico, hepaticum introeunti, praebente. Veſicae felleae tunica ac hepatis externa eſt eadem, et hoc cum illa connectit.

Haec ad anatomiam ſufficiant; nam diffuſius loqui, ad rem noſtram non pertinet. Deinceps, de hujus viſceris inflammatione differere, ut propoſui, memetipſum accingo.

Morborum, qui corpus humanum infeſtant, variorum, nulli, hiſce in regionibus, in ſeptentrionem ſpectantibus, ſaepius obveniunt, nullos ſymptomata citius lethifera comitantur, quam inflammationes; nam, etſi cum in ortu obviam itur, remediis rite adhibitis fere cedunt; tamen, cum brevi quidem tempore progreſſae ſint, nova auxilia, novas vires, ſibi acquirunt, et conatus e me-

medicis peritiſſimorum haud raro irritos reddunt. Bene ergo cantat Ovidius,

"Obſta principiis, ſero medicina paratur,
"Cum mala per longas invaluere moras ;"

et fortaſſis, nullo in morbo, conſilium poetae plus valeat, quam in hoc, cui operam dandi animus eſt. Inflammatio hepatis, ſi quoſdam auctores auſcultemus, morbus eſt rariſſimus ; inter caeteros etiam clariſſimus Hoffmannus ad hanc opinionem fulciendam, omnem nervum tetendit *. Huic tamen aſſentire nequeo, quippe teſtimoniis multorum de hac re ſcriptorum, et variis cadaverum ſectionibus, contrarium ſatis evincitur ; confitendum tamen eſt, hepatis hiſce in plagis nequaquam tam vulgarem eſſe, quam aliorum viſcerum, inflammationem. Hepatitis apud pleroſque in duas ſpecies diſtincta eſt, eryſipelatoſam, et phlegmonodeam. Sed haec diſtinctio fundamento admodum incerto inſiſtere videtur ; nam, ex theoria eryſipelatis, hanc, in partibus ſolum cuticula vel membrana ſimili ornatis, oriri poſſe, manifeſtum eſt ; ſed ex anatomia, mem-

* Opuſc. patholog. pract. dec. 3. diſſert. viii. p. 484.

membranam hepatis ſimplicem et unam eſſe, a peritonaeo deductam, evidenter apparet ; ideoque ullam inflammationem eryſipelatoſam ibi unquam locum obtinere, vix et ne vix quidem probabile eſt. Eruptio vero, quam multi tranſlationem eryſipelatis ab hepate ad ſuperficiem eſſe putaverunt, alio loco, aliiſque principiis, explicabitur. Altera fuit hepatitidis diviſio, in parenchymatoſam, et membranaceam. Vulgo creditum eſt, inflammationem acutam, primam ejus ſedem, vel in parenchymate viſceris, vel in membrana circumcingente, habere poſſe ; et hinc inflammatio pneumonica in peripneumoniam et pleuritidem fuit diviſa. Multa tamen obſervata, internam ſubſtantiam hepatis ſpecialiter perexigua ſenſibilitate praeditam eſſe, oſtendunt ; et in diſſectionibus, abſceſſus ampli in ea facti, cultro anatomico ſeſe praebuerunt, quamvis per vitam nulla inflammationis ſigna apparuerant. Ab his ergo, rite perpenſis, inflammationem acutam, nunquam a parenchymate, ſed ſemper a membrana veſtiente, initium ſuum capere, concludere licet. Sed, quanquam abſceſſus ita in parenchymate, ſine ſignis inflammationis, formati fuerunt ; tamen hos, abſque ulla inflammatione praecedente, fieri poſſe, nequaquam eſt credendum ;

dum; hujus alicui gradui quamvis obſcuro attribuendos eſſe mihi videtur. De hac obſcura ſeu chronica inflammatione, uti dicunt, alia in medium proferre, polliceri non poſſum, ut nunquam fortaſſe, propter ſymptomatum ejus obſcuritatem, arti Æſculapianae ſubjicitur; et igitur culpa liberatum iri ſpero, ſi hocce opuſculum intra acutae hepatitidis limites cohibere velim.

Hepatitis acuta eſt vel idiopathica vel ſymptomatica; ſed haec a noſtro argumento prorſus aliena eſt; ideoque de hepatitide idiopathica ſolum tractabo.

CHARACTER.

Inflammatio, nunquam, niſi quando morbus diu manſerit, omniaque in pejora ruerint, eodem tempore, ambas jecoris ſuperficies capit, nec una certa parte ſemper verſatur; hinc diſpares ſymptomatum concurſus, uti diverſae partes vicinae in conſenſum adductae fuerunt, oriuntur; et ex hoc fit, ut characteres hujus morbi, pleriſque noſologis traditi, valde imperfecti ſint; majore enim ex numero, ea ſymptomata tantum quae

faciei hepatis convexae inflammationem praecipue denotant, complexi ſunt; ſic deficit Sauvageſii clariſſimi definitio, ‘ Dolor, tenſio, calor in regione hepatis, cum pondere, tuſſi ſicca, reſpiratione difficili *.’ Linnaeus autem, ſyſtematicorum princeps, in definitione ſua iiſdem fere ſymptomatibus utitur †. Vogelius vero, ſymptomatibus Sauvageſio recenſitis, addit, ‘ Icterus, interdum bilis vomitio, et per alvum dejectio ‡.’ Sed toto coelo errat; nam icterus, in hepatitide idiopathica, rariſſime accidit; et ergo in characterem ejus nequaquam adſumendus.

Vomitus bilis et dejectio bilioſa, in hepatitide, febrium intermittentium ſymptomatica, ſaepenumero occurrere videntur; ſed in idiopathica longe rarius, quam in definitione morbi enumerari poſſint.

Cullenus noſter, qui ſymptomata morborum tenebris Cimmeriis eruendo, monumentum aere perennius

* Synop. Noſolog. method. edit. alter. Gener. morb. Sauvag. claſſ. III. G. 23.

† Gener. morb. Linn. G. XXXV.

‡ Gener. morb. Vogel. G. LVIII.

perennius ſibi exegit, hoc modo hepatitidem definit:

'Pyrexia, hypochondrii dextri tenſio et dolor, ſaepe pungens pleuritici inſtar, ſaepius obtuſus; dolor ad claviculam et ſummum humeri dextri; decubitus in ſiniſtrum latus difficilis; dyſpnoea, tuſſis ſicca; vomitus; ſingultus *.'

Sed, quamvis haec definitio alias antedictas multo ſuperet, tamen haec etiam, ut auctor ipſe ingenue fatetur, errores ſuos patitur; illi vero, ab ſtatu noſologiae adhuc imperfecto, oriuntur; proinde hunc, uti optimum morbi characterem, adoptare licebit.

SYMPTOMATUM MORBI ENARRATIO.

Hepatitidi fere ſemper ſenſus frigoris, horror, rigorque praecedunt; quorum in loca, calor, ſitis, inquies, viriumque diminutio, ſubeunt; pulſus item frequentior, plerumque fortior et durior naturali fit; una cum his concurrunt dolor, tenſio,

* Gener. morb. Cullen. G. XVII.

tenſio, et ardor in regione hepatis, ut plurimum dextro in hypochondrio, ubi aliquantum tumoris ſaepe apparet, exordientia. Dolor aliquando acutus, ſaepius vero hebes, ad claviculam et ſcapulam fere pervenit, et, hypochondrio preſſo, acerbior fit; in latere collocatus, ut in pleuritide, crebro eſſe videtur, et inſpiratione augetur; aeger ſaepe lateri ſiniſtro ſine magno dolore recumbere non poteſt. Morbum quam maxime comitatur tuſſis, fere ſicca, interdum tamen humida; reſpirandi aliqua difficultas aegrotum plerumque urget, et ſingultus ſaepe ſaepius vexat. Anorexia, nauſea, et vomitus, in quo bilis ipſa aliquando exantlatur, frequenter invadunt. Alvus plerumque aſtricta; urina in genere parca, ruberrima; cutis maximam partem arida; color faciei et oculorum interdum flavidus. Dextrae manus torporem, aliquando ab aegro hoc morbo laborante, percipi, Celſus teſtatur *. Praeterea, hoc, ut in aliis morbis inflammatoriis, ſanguis, e vena apte eductus, et concretus, ſuperficiem albidam,

* 'In a ſuppuration of the liver, I have twice ſeen the 'patients affected with a numbneſs and debility of the 'right arm, thigh, and leg.'

Whytt on Nervous Diſeaſes.

dam, coriaceam, exhibet. Haec ſunt, igitur, ſi non omnia, ſaltem praecipua phaenomena, quae in hepatitide, antequam vel in ſanitatem vel in alios morbos exeat, ſeſe evolvere viſa fuerunt; quando autem hoc fit, aliae turbae, alia ſymptomata, naſcuntur.

RESOLUTIO.

Si inflammatio, ſtatu partium integro manente, penitus extinguatur, reſolutio contigiſſe dicitur.

Hoc locum habet, cum congeſtio et ſpaſmus tam lenia ſunt, ut actio vaſorum ſola ad ſpaſmum ſuperandum, congeſtionemque removendam, ſatis ſit. Aut quando, ab majore ſanguinis impetu, aucta in telam celluloſam exhalatio ad eoſdem effectus producendos ſufficiat.

Rarius autem, per hoſce modos ſolos, reſolvitur hepatitis; illius ſolutionem frequentius comitatur aliqua evacuatio, per quam diatheſis phlogiſtica ſyſtematis aufertur, et ſpaſmus et congeſtio e vaſis jecinoris amoventur.

'Rara ſine vulnere victoria.'

Haemorrhagias e naribus, et vaſis haemorrhoidalibus, necnon etiam uterinis, ſaepe et antiquiores,

antiquiores, et recentiores, hujus fauſti eventus prodromos eſſe, animadverterunt. Diarrhoea item, in qua dejectiones, bile aliquando et ſanguine, tinctae, videntur, haud raro accidere dicitur. Quinetiam, ſudores copioſe effuſi, urinaque affatim mincta, ſedimentum vel lateritium, vel album puriforme, deponens, hujus morbi reſolutionem creberrime comitantur; cui porro eruptiones in ſumma cute, aut abſceſſus in diverſis corporis partibus, quandoque obveniunt.

SUPPURATIO.

Plerumque in hepatitide aliquod humoris praeter naturam in telam cellularem effunditur; hoc, ſi tenue ſit, morbo in ſanitatem tendente, abſorbebitur; ſin autem, ex ſero ipſo, propter ſpiſſitudinem non ex toto inhalatur, ſed tantum pars tenuior; altera vero, glutinoſa, ut ab experimentis Gaberi conſtat, fermentationem quandam ineundo, ſenſim in pus mutatur. Species hujus fluidi multum variat, quando ſubalbum, ſubviſcidum, et mite eſt, pus laudabile appellatur; at fermentatione

tione purulenta procedente, ſubſtantia cellularis, itemque vaſa minima, eroduntur, et ad pus augendum ſymbolam conferunt. Simulac hepatitis in ſuppurationem tendit, dolor ſeſe remittit; et tunc ceu micans fit, dum pulſus plenior et mollior evadit, horroreſque vagi et inordinati excitantur. His ita praemiſſis, ſenſus potius gravitatis, quam doloris, in regione hepatica percipitur; jam ingruit febris hectica, ſudoribus colliquentibus diarrhoeave conſociata, hepate ipſo interea extabeſcente. Hinc alimentorum concoctione corporiſque viribus ſuffoſſis, aeger miſellus, adhuc ſaepe meliora ſperans, pedetentim fato ineluctabili cedit.

Rarius vero obtigit, pus abſceſſu retentum nullum exitum ſibi expiſcari; ſaepenumero, ductibus biliariis eroſis, in ductum hepaticum, et poſtea in duodenum, defertur, exinde per vomitum et diarrhoeam purulentam ſeſe eliminans. Haud raro pus ex vomica erumpit, et, re ita ſeſe habente, ſi nulla partem affectam inter et vicinas fuerit conglutinatio, in abdominis cavum effunditur. Sin adhaeſio, primo morbi ſtadio, efficiatur, puris detractio multifaria fuerit; quando enim abſceſſus faciem hepatis ſuperiorem occupaverit, propter adhaeſionem cum diaphragmate,

mate, pus aliquando in pulmones penetrat, et tuſſiendo expuitur *. Saepe cum peritonaeo, muſculos abdominales velante, cohaeſione facta, pus hoſce corrodit, et externe evacuatur. Quum autem ſuperficiem concavam poſſedit, ventriculus vel colon, vel etiam duodenum, erodatur, ſicut horum uni alterive conjuncta ſit pars ſuppurata, et tunc vel vomitu vel ſede pus ejicietur.

G A N G R Æ N A.

Alius hepatitidis, ut cujuſcunque inflammationis, terminus, gangraena eſt. Haec accidit, quando humor effuſus, vice purulentae, putridam fermentationem ſubit ; hac vero ingraveſcente, textura celluloſa et vaſa liquefacta ſunt, omniaque, et fluida et ſolida, in ſaniem acrem et faetidam, rediguntur. Haec tam horrenda mutatio, ab ſanguinis rubris particulis large egeſtis, ſaepe oriri videtur ; illae enim cito putreſcunt †. Sed, quan-

* Hujus a Lieutaudio memoratur caſus notatu dignus, in quo ſex vel octo librae puris in pulmones infuſae ſubito expectoratae fuerunt.

† Vid, Cull. Firſt lines of the practice of phyſic, § CCL.

quanquam ab hoc fonte gangraena in genere emanare videtur; tamen nimia vaſorum excitatio, tonum eorum diruendo, et idcirco ſtagnationi fermentationique putridae fluidorum contentorum anſam praebendo, aliquando eam ſola progignat. Ubi febris putrida hepatitidem concomitatur, gangraena, putrido fermento, in fluida, ſeu extra vaſa, ſeu adhuc in iis retenta, agenti, originem debeat.

Quum primum gangraena ſupervenit, dolor et tenſio ſubito ceſſant; dum pulſus arteriarum crebri, debiles, et intermittentes fiunt, totum ſyſtema magna debilitas pervadit; extrema corporis palleſcunt frigeſcuntque; ſudores frigidi circa caput et pectus exudant; crebreſcunt ſingultus et vomitus, et evomita colore ſubatro ſunt; faeces et urina neſcio defluunt aegro. Dilirium mite, et tendinum ſubſultus, quae mors ultima linea rerum tandem pacat, invadunt.

SCHIRRUS.

Inter terminos inflammationis in genere, hepatitidiſque praecipue, ab omnibus fere adnumeratur

tur ſchirrus. Sed haud commode fortaſſe; nam acutam hepatitidem perraro ſequitur, et quando contingit, ſolum eſt fortuitus, non ab inflammatione, ſed ſubſtantiae interioris hepatis natura, pendens; parenchyma etenim tali inſenſibilitate praeditum eſt, ut magnas congeſtiones ſine ulla reactione patiatur; hinc, ſtatus inflammatorii defectu, potius quam inflammatione ipſa, ſchirrus oriri dicatur; et, quod mihi pro argumento crucis eſt, quando inflammatio ſupervenit, ſchirrum plerumque non auget, ſed in abſceſſum convertit; eum, ergo, ut hepatitidis finem, ſilentio tranſire placet.

In hepatis, aeque ac aliorum viſcerum, inflammatione, an reſolutione morbus terminetur, necne, exudatio, ex parte inflammata, rariſſime non occurrit; cui adhaeſiones, tam ſaepe in hoc morbo formatae, originem debent.

DIAGNOSIS.

Antea affirmavi, ſymptomatum coacervationem, hoc in morbo, uti hepatis ſuperior inferiorve facies praecipue afficitur, variam eſſe; diverſas

ſas morbi varietates diſtinguere, et ita hancce ſententiam ſtabilire, nunc res eſt.

Quando ſuperficies convexa afficitur, pulſus fortior et durior eſſe dicitur; dolor lancinans nunc potiſſimum ad claviculam et ſcapulam ſeſe extendit; tenſio major in hypochondrio percipitur, ubi tumor ſaepe obſervatur; reſpiratio, ad nunc quam maxime, laeditur; dolor in latere ſaepe poſitus eſſe videtur, et, inſpiratione facta, exacerbatur, hoc modo pleuriticum ſimulans; aeger, propter dolorem, lateri ſiniſtro incumbere non poteſt, et tuſſis jam illum exagitat.

Contrarie vero, quum facies convexa inflammatur, nulla tuſſis, nullus tumor externus, dolor minus pungens, nulla ſpirandi difficultas, &c. ſed magna anxietas, cum nauſea et vomitu, modo tentant. Singultus ſymptoma eſt ambiguum; alterutram enim inflammationem comitetur; ideoque ab eo ſolo certa diagnoſis deduci non poteſt.

Galenus, a diverſis ſymptomatibus, quae circiter morbi reſolutionem obſervantur, hepatitidis ſedem determinare conatus fuit*; ſed hic aqua haeret.

Hepatitis

* ‘ Hepatis gibbae partes inflammatae tribus praeci-
‘ pue criſis modis obediunt: Haemorrhagiis ex dextra
‘ nare,

Hepatitis ſpeciem pleuritis ſaepe prae ſe fert; propter hanc ſimilitudinem, medicos callentes decipere quis eſt qui ignoret †? Hi morbi quidem aliquando inter ſe adeo conjuncti ſunt, ut mutuo ſibi manus porrigere, et in unam individuamque affectionem coire videantur; et tunc uter idiopathicus, uter ſymptomaticus morbus, dictu difficillimum eſt *. Quando vero ſeorſum occurrunt, facile, pleriſque ſaltem caſibus, dijudicantur.

Cum enim aegrotus, hepatitide laborans, ſiniſtro lateri incumbere quietus nequeat; pulmonis dextri inflammatio, e contra, lateri affecto illum incubare tantum ſinit: Quinetiam, in pleuritide, dolor interdum ab uno ad alterum latus repente

‘ nare, atque ſudoribus utilibus, et urinis copioſis; ſi-
‘ mae autem partes excrementis alvi bilioſis, atque ſudo-
‘ ribus, nonnunquam etiam et vomitibus.’ De criſib. lib. III. cap. 3. charter. tom. VII. p. 130.

† Cullenus, praelectionibus ejus practicis, hepatitidem aliquoties ſe praebentem, quaſi pleuritidem tractatam eſſe, et cum aeger alio morbo confectus, fuiſſet diſſectus, nulla pulmonicae inflammationis, ſed hepaticae, ſigna manifeſta ſupereſſe, auctor eſt.

* Hinc pleuritis hepatica et hepatis pleuritica auctorum.

repente migrat; dum in hepatitide, firme inſidet, et ſaepiſſime, quod in pleuritide perraro accidit, ad jugulum et ſcapulam aſcendit. Item, in hepatitide, dolor ſemper ingraveſcit, hypochondrio dextro preſſo; contra vero in pleuritide; tuſſis quoque in hepatitide ſicca, in pleuritide, aliquo morbi tempore, ſemper humida, ad diſcriminandum haud parum confert.

Ut in hepatitide ſaepe, in gaſtritide ſemper, obviam fiunt nauſea, vomitus, et ſingultus. Inter has diagnoſis igitur obſcura videatur; ſed pulſus typhodes in gaſtritide, et doloris ſedes, ſimulatque vomitus, et ſingultus aſperitas et frequentia, hanc ab altera ſatis clare diſcernunt.

Hepatitidem inter et ſplenitidem, diſcrimen, ab ſitu doloris et tumoris in noviſſima, necnon, ſymptomatum hepatitidi propriorum defectu, primo intuitu, ſeſe oſtendit.

In enteritide et colica, dolor circa umbilicum torquere percipitur; et praeterquam, in priore, pulſus typhodes eſt, poſteriorem nulla pyrexia comitatur; proinde nullus de harum et hepatitidis diſtinctione in animum ſcrupulus injici poteſt.

Quamvis in peritonitide, dolor poſitu ſuo dolorem in hepatitide aemuletur; tamen ad clavi-

culam

culam nunquam pervenit ; et praeterea, nulla alia ſunt ſymptomata, quae rem, minima quidem ex parte, in ancipite ponant.

Denique, ab muſculorum ſuperincumbentium affectione, facile diſtinguitur hepatitis ; quoniam in illa tumeſcentia et rubedo magis evidentes muſculorum tractum ſequuntur, et muſculi, propter dolorem, quemlibet motum et tactum fugiunt. Quibus adjici poteſt, non ullam adeſſe tuſſim, nec vomitum nec ſingultum, &c.

PROGNOSIS.

Hepatitis incipiens remediis rite adhibitis rariſſime non cedit : ſed poſt breve proceſſerit, imperio ejus diffuſo, vicina quoque ſubjugantur ; unde malorum congeries, quae arti Apollinari ſaepe illudunt, coacervatur. Medici ergo multum intereſt, integre ſcire, quo varia ſymptomata, in mortem an in victoriam laetam, tendant ; nam, hoc pacto, etſi tam male eveniat, aegrum, repugnante illo, e medio ſublatum eſſe ; tamen morbi proclivitate praemonita, famam, venenatis calumniae ſagittis illaeſam, ſervabit ; et contra, ſi omnia ad ſanitatem ſpectent, moeſto

aegro,

aegro, amiciſque moerore confectis, animos addendi, ineffabili oblectamento potietur.

Haec ſymptomata, ſive ſalutifera, ſive lethifera, enucleandi hic locus eſt. Quatenus reſolutionem inducere, morbumque penitus amovere, idem eſt; illius indicia omnia fauſta ſunt; ergo, ſi nulla jecoris prava affectio praeceſſerit, uti ſchirrus, &c.; ſi ſymptomata ſatis modica ſint, primiſque diebus paulatim mitiora fiant; hunc felicem eventum ſubſecuturum praejudicetur; et haec judicatio ſtabilior fiet, ſi aliqua evacuatio critica, ſeu eruptio, morbi violentiam magis magiſque minuens, in vel ante diem ſeptimum accidat. Haemorrhagiae e naribus, et ſudores copioſi, apud magnum medicinae patrem Hippocratem, criſes perfectae appellantur, et revera pleniorem ſpaſmi ſolutionem indicant. Sed tamen neque his neque aliis, ſi non ſymptomatum remiſſionem inducant, auſcultandum eſt.

Hepatitis ſaepiſſime ſuppuratione terminari videtur; quae, ubicunque locum obtinet, periculoſae plena aleae eſt. In hunc ſtatum res inclinare, cum inflammationis ſymptomata, ſine inſigni levatione ultra ſeptimum diem producantur, hariolemur. Sed haec regula tantummodo generalis eſt; exempla enim ſolutionis, morbi ſtadio longinquiore,

non

non deſunt. Suppurationis appropinquatio ſymptomatibus antea recenſitis cognoſcitur.

Quando pus ex abſceſſu, in inteſtina, propter ductus biliarios eroſos, aut eroſiones coli, &c. defertur, diarrhoeam purulentam, vel fluxum hepaticum, uti nominitant, gignit; quae plerumque citius aut ſerius aegrum extremum halitum efflare cogit. Puris in abdominis cavitatem effuſio, inflammationes et eroſiones contentorum excitat, quae ſemper gangraena et morte terminantur. Hanc effuſionem accidiſſe, magna debilitas repente adoriens, crebraque leipothymia et ſyncope monſtrant. Pure in pulmones irruente, ſummo in periculo verſatur aeger, et rariſſime ſuperſtes eſt. Pus, per tegumenta communia externe miſſum, caſum prae omnibus propitium indicat. Hujus futuri, tumor externus elatior, molliorque evadens, et apicem prae ſe ferens, index eſt; cumque corpus eſt vegetum, abſceſſus haud amplus eſt, et pus laudabile effunditur, prognoſis fauſta ducatur.

Gangraena rarius hepatitidi, ſaltem hiſce regionibus, ſuccedit.

Quandocunque vero morbi ſymptomata acerbiſſima ſunt, et remedia potentiſſima illudunt,

hanc

hanc eventuram eſſe conjiciatur; quum ſupervenerit, ‘ mors ſola medicina putetur.’

Inflammationis ad cerebrum vel pulmones metaſtaſes multum periculi ſecum ducunt; ab vultus rubore, cephalalgia, delirio feroci, &c. prior; poſterior autem, ab reſpiratione valde laborioſa, tuſſi, expectoratione cruenta concomitata, &c. pernoſcitur.

CAUSÆ REMOTÆ.

Majoris ergo perſpicuitatis, cauſae remotae, in praediſponentes, quae ubicunque occurrunt, inflammationi in genere, hepatitidique praecipue, corpus humanum aptius reddant; et occaſionales, quae forte contingentes, in corpore praeſertim praediſpoſitione imbuto, inflammationem jecinoris concitare queant, jure dividi poſſint.

CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

Neminem, qui doctrina inflammationis generali verſatur, latet, quantum, omnia cordis arteri-

arumque contractilitatem acuentia, corpus huic aeque ac aliis inflammationibus exponunt. Hujuſcemodi ſunt ea quae ſimplicis ſolidi firmitudinem, vivique irritabilitatem, vel denique quae vaſorum ſtatum plethoricum, creare pollent.

Sic temperamentum ſanguineum, aetas juvenilis, coelum frigidum, ſpirituoſorum uſus, vitae genus lautum et otioſum, evacuationes conſuetae ſuppreſſae, et multa alia, quae nunc praeſcribere longum eſſet, ab auctoribus, ut hepatitidis ſeminia, nobis in memoriam prodita ſunt. Sed omnia et ſingula enumerare, et actionis uniuſcujuſquo rationem reddere, nequaquam eſt neceſſarium; quoniam inflammationis in genere cauſae tam ſaepe antehac fuſe tractatae fuerunt, ut ' omnibus et lippis notae et tonſoribus eſſent.' His vero praeteritis, aliae cauſae ſunt, quae hepar ſpeciatim inflammationi obnoxium praebent; tales ſunt inflammationes hujus organi praecedentes, quae, vaſa nimia diſtentione debilitantes, morbidamque in iis irritabilitatem inducentes, congeſtioni et inflammationi praediſpoſitionem dent. Tubercula etiam ſchirroſa, aut alii ejuſmodi tumores, necnon hepatis adhaeſiones, vaſa comprimendo et conſtringendo, et ita ſanguinis motum per ea impediendo, inflammationi favent.

Multae

Multae aliae cauſae in medium prolatae fuerunt; ſanguis nempe atrabiliarius; pinguedo omenti nimia; natura ſanguinis venae portarum acris, &c. *; quae omnes baſi inſtabili incertaque inſiſtunt, et potius hypotheticae quam verae morbi cauſae ſunt.

CAUSÆ OCCASIONALES.

Cauſas inter occaſionales referantur ea; quae per totum corpus ſanguinis impetum ſubito percitant; quae ad interiora libramen ejus dant; aut poſtremo ea quae vaſa ipſius hepatis maxime irritant. In primis ſunt, cibi et potiones ſtimulantia in ventriculum ingurgitata, exercitium vehemens, ſubita animi pathemata excitantia; haec enim omnia fibris motricibus novos ſtimulos addunt, et ſyſtematis ſanguiferi actionem magnopere inſtigant.

Sub ſecundis comprehenditur frigus; quippe hoc corporis ſuperficiei, quodam gradu applicatum,

* Vid. Boerhaav. Aphoriſm. § 916.

tum, conſtrictionem ſpaſticam ſuper vaſa extrema inducit, et ſanguinem, quantitate ſolito majore, introrſum impellit; quo fit, ut ſi aequilibrium, ſanguinis naturae conſentaneum, non cito reſtituatur, congeſtio, praeter naturam, in una vel altera partium internarum, ut quaeque magis praediſponitur, praevaleat. Idem fit, ſi frigus per potus egelidos ventriculo adhibeatur, ob conſenſum ventriculi et ſuperficiei mutuum; ſed haec non tam ex gradu frigoris, quam a calore ad frigus tranſitione ſubita, oriuntur. Ad frigus, affectus animum ſubito deprimentes, v. g. terror, hepatitidi aliquando ortum dediſſe, fuerunt obſervati *, hi eodem modo vaſa extrema conſtringunt, et ſanguinem ergo interne accumulant. Cauſae, poſtremo, quae vaſa hepatis praecipue irritant, ſunt injuriae externae, uti ictus, jecoris regioni illatae; hae, vaſa hepatis comprimendo incendendoque, actionem eorum adaugent, ſanguiniſque impetum horſum impellunt; hinc congeſtio, &c. Sed praeterea, regionibus calidis, ut currente calamo oſtendetur, hepatitis a bilis peculiari acrimonia, qua non ſolum ipſius ductus, ſed vaſa

* Hippocr. de Affection. cap. 1. Charter. tom. viii. p. 674

vaſa ſanguifera etiam, maxime irritantur, enaſci videtur.

Magnam cauſarum farraginem, ab auctoribus congeſtam, adhuc notare poſſem. Sed omnes chronicae aut ſymptomaticae hepatitidis eſſe cauſas, ideoque ad rem noſtram nil pertinere, cenſeo.

CAUSA PROXIMA.

Cauſas remotas in genere perpendenti, has ad congeſtionem in vaſis hepaticis producendam conſpirare, palam erit. Sed haec vaſa fibris muſcularibus, et idcirco irritabilitate, inſtructa, ſanguinis accumulationem tam inſolitam, ſine reactione, qua ſe a vi diſtendente expediant, ferre nequeunt. Hic autem reniſus, per ſtricturam ſpaſticam extremis in vaſis factam, quae ſtimulum reactioni dat, augetur. At ſpaſmus non ſolum ipſius hepatis, ſed etiam totius corporis vaſculorum extrema invadit, ut ex frigore, pallore cutis, variis ſecretionibus et excretionibus minutis, et, cum morbi ſolutio perficiatur, reſtauratis, manifeſte apparet. Congeſtio igitur et ſpaſmus, cum vaſorum hepatis actione incitata, cauſam proxi-

mam

mam conſtituunt. Quaeſtio hic oritur, an hepatitis, venae portarum, aeque ac arteriae hepaticae, ramis, ſedem habeat? Affirmantium opinionem celeberrimus Boerhaavius, illuſtriſque ejus interpres Van Swieten, totis viribus fulcire conati ſunt. Sed, pace horum, ut vena portarum nulla tunica muſculari induitur, ea ergo conſtrictio ſpaſtica illeque reniſus, ad inflammationem neceſſaria, ibi locum obtinere non poſſunt; et ad hoc corroborandum, magnae congeſtiones, magnaeque illius dilatationes, ſine minimis inflammationis notis, inventae ſunt. Hinc hepatitidem, venae portarum nunquam, ſed arteriae hepaticae ſemper, affectionem eſſe, pro veriſimili habeo.

SYMPTOMATUM EXPLICATIO.

Hic ea ſymptomata ſola, quae hepatitidi magis propria ſunt, explicare cupio; quoniam aliorum, cuique inflammationi communium, explicatione non opus eſt.

Dolor et tenſio in hypochondrio dextro ut plurimum ſita preſſuque aucta.—Partem hepatis longe majorem in hypochondrio dextro ſitam eſſe, antea

antea obſervavi. Itaque, ut inflammatio multo frequentius hac, quam in illa parte, quae in epigaſtrio ponitur, occurrat; ideoque ejus ſymptomata dolor et tenſio ibi ſeſe oſtendant, neceſſe eſt. Haec vero ſymptomata, diſtractione ultra lumen naturale vaſorum, exorientia, hypochondrio preſſo exacerbantur; quia tunc vaſa hepatis vicina deprimuntur magiſque diſtrahuntur; et ſi inflammatio ſuperficiem hepatis convexam occupet, et magna ſit, tegumenta communia propellentur, et tumor in conſpectum veniet.

Dolor aliquando acutus, ſaepius vero hebes.—Hepar parvula tantum ſenſibilitate praeditum eſt; hinc, niſi cum inflammatio magna ſit, dolor hebet; et eo magis facie inferiore inflammata; nam ubi ſuperficies convexa afficitur, inflammatio contiguum peritonaeum plerumque invadit; propter cujus ſenſibilitatem, dolor acutus fit.

Dolor ad claviculam et ſcapulam perveniens.—Quum inter phyſiologos et pathologos, omnia fere phaenomena corporis humani, ab connexione nervorum in curſu, explicare mos erat; hoc quoque eodem modo, ſcilicet, a nexu nervi phrenici dextri cum tertio et quarto ejuſdem lateris cervicalibus, ſatis enodatum eſſe arbitrabantur.

Sed

Sed haec explicatio, mehercle, nequaquam rationi conſentanea videtur. Quandoquidem, ſi ita res ſe habeat, hoc ſymptoma in paraphrenitide frequentiſſime obſervaretur; quia in iſto morbo diaphragma, ideoque nervi phrenici, magis irritantur. E contrario autem, quantum mihi notum eſt, a nullo auctore inter illius ſymptomata refertur. Altera eſt opinio, hoc originem debere quibuſdam oſcillationibus, a peritonaeo inflammato ad pleuram contiguam communicatis, quam ſecus aſcendentes ad claviculam, punctum fixum, tandem adveniunt, ibique accumulatae, quod antea non potuerunt, doloris ideam nunc cieunt. Pro hac opinione multa argumenta in medium fuerunt allata; inter caetera, in caſu, omnibus noto, calculi cervicem veſicae urinariae irritantis dolor glande penis, quo oſcillationes dolorificae congeruntur, tantum ſentitur. In diarrhoea quoque accidit aegrum, aliquo calido, v. g. juſculo, in ventriculum accepto, teneſmo ſaepe corripi, &c.

Decubitus in latus ſiniſtrum difficilis.—Quum inflammatio ligamentum hepatis dextrum occupet, hoc ſpaſtice afficitur; et igitur, aegro in latus ſiniſtrum incumbente, quantum neceſſe eſt, ſine dolore extendi non poteſt.

Dyſ-

Dyſpnoea.—Hepar ſuperius, inflammatione obſidente, diaphragma afficitur; hinc propter ſpaſmum, libere moveri non poteſt, et reſpiratio ergo parva et cum ſuffocationis ſenſu fit.

Tuſſis plerumque ſicca.—Quicquid pulmones irritat tuſſim movet; ſicca fere eſt, quia per eos ſanguinis impetus non tam magnus eſt, ut conſtrictionem vaſorum extremam ſuperare queat; interdum tamen cum irritatio major ſit, et fortaſſe cum morbus ad ſolutionem appropinquet, ſpaſmus ſuperatur, et excretio major in bronchias fit; exinde oritur tuſſis humida.

Vomitus.—Facie hepatis inferiore inflammata, ventriculus, ob vicinitatem et ſenſibilitatem magnam, cito irritatur, et condolet. Ideoque nauſea, quam ſequitur vomitus, in quo bilis aliquando ejicitur; in omni enim vomitu, ubi vehemens eſt, partis duodeni ſuperioris motus periſtalticus quoque invertitur, et bilis contenta in ventriculum immittitur. Praeterea, ob irritationem hepatis, ſecretio biliaria invaleſcere aliquando videtur, et hinc vomitus magis bilioſus quam ſolito fiat; Simili quoque cauſae dejectionum ſpecies bilioſa attribuenda eſt.

Singultus—Ex diaphragmate irritato et convulſo ſemper pendet; ubi inflammatio faciei hepatis inferiori inſidet, ab ventriculo et hinc diaphragmate irritatis; quando vero ſuperior facies afficitur, ab inflammatione et irritatione, proxime diaphragmati ipſi impertitis, oritur.

Color faciei et oculorum flavidus—Omnes fere ſcriptores hoc pro ſymptomate hepatitidis pathognomico habuerunt. In hepatis inflammationibus, regionum calidarum febrium ſymptomaticis, ſaepiſſime occurrere, nemo eſt qui neget; ſed in hepatitide idiopathica raro evenit. Hujus rationem dedit Boerhaavius, a bile imperfecte ſecreta, igiturque hepatis ſanguine, in molem communem, particulis bilioſis repleto, redeunte. Sed de hac hypotheſi, ab ipſo Van Swietenio derelicta, ambigere haud neceſſe eſt; et ubicunque in hepatitide idiopathica valet, ab inflammatione hepatis concavi ductus biliarios afficiente, et ſic bilis exitum in inteſtina prohibente, ſemper oriri videtur.

Eruptionem eryſipelatoſam, in hoc morbo interdum viſam, explicare antea promiſi; ſimulque alia phaenomena quae tam ſaepe morbi circiter ſolutionem ſeſe oſtentant, exponam.

In

In hepatitide, ut in omni inflammatione notabili, totius arteriarum ſyſtematis tonus acutior, vel, uti aiunt, diatheſis phlogiſtica gignitur; ob quam inflammatio aliis in locis facile excitetur. Sed in inflammationibus, eodem quo in febribus modo, ſyſtema, certis temporibus, vires ſuas, eo conſilio ut morbi cauſam amoveat, frequentiſſime extendit. Hinc ſanguis tunc praecipue in alias partes ruit, ibique congeſtiones, &c. creat; et ita a parte affecta aſportatus priorem inflammationem ſublevat.

Sic in hepatitide, in vaſis ſuperficiei interdum congeritur, et inde eryſipelatoſa, ſeu phlegmonica inflammatio ſequatur. Aut, ſi ſpaſmus horum totus amoveatur, ſudores profundentur. Eodem modo derivationes in alia loca fieri poſſunt, haemorrhagias, inflammationes, ſecretiones auctas, &c. concitantes. Quae omnia ex praedictis facile intelligantur.

Hactenus, quantum in nobis eſt, theoria, ſi nomen placet, morbi conſiderata, de more, curatio nunc tractanda eſt.

CON-

CONSILIA MEDENDI

Sunt,

I. Sanguinis impetum toto corpore et hepate ipſo nimium coercere.

II. Conſtrictionem vaſorum extremorum ſpaſticam ſolvere.

III. Symptomata quaedam anomala, ſi occurrant, ſopire.

PRIMUM CONSILIUM

Ad implendum, regimen antiphlogiſticum, refrigerantia, ſanguinis detractio, et cathartica, idonea ſunt.

Regimen antiphlogiſticum.—Corporis humani alacritas vigorque, ex quibuſdam ſtimulis, plus minus, ſemper applicatis, magnopere pendent; hiſce enim minutis, totius ſyſtematis vires, cordiſque et arteriarum contractilitas, quoque minuuntur. Hinc, in morbis inflammatoriis, ubi haec contractilitas immodice augetur, neceſſitas, hos, quantum nobis ineſt, minuendi, apparet; et hoc regimen antiphlogiſticum dat; ſine quo alia remedia

media haud multum valere poſſunt. Calor externus potiſſimum eſt evitandus. Sed, quoniam adhuc ſub judice lis eſt, quouſque frigus tuto adhibeatur, media quaedam aëris circumfuſi temperies, ad algorem vero potius vergens, qualis mercurium thermometri Fahrenheiteani ad gradum quinquageſimum nonum vel ſexageſimum attollat, ſervari debet. Praeterea, mentem et corpus ab exercitio quamplurimum vacare; ideoque omnes hujus cauſas, quandoquidem ad circulationem accelerandam recta via tendunt, ſubducere opportet. Alimenta, aut quantitate aut qualitate, admodum ſtimulantia, cane rabido aut angue magis cavenda ſunt; et cibus, regno vegetabili electus, parce tantum, adhibendus eſt.

Refrigerantia.—Ad tonum ſyſtematis ſanguiferi minuendum, medicamenta quaedam, nomine refrigerantia, in uſu ſunt; inter haec numerantur ſales neutri et acida. Ex illis, hauſtus ſalinus Riverii, ſpiritus Mindereri, et nitrum, praecipue ſunt laudata. Priora autem duo, ad hoc efficiendum, vix ulla virtute gaudere videntur; et nitrum ventriculo, etiam in ſanitate, tam ingratum eſt, ut nauſeam plerumque moveat. Hinc, in hepatitide, praeſertim quum vomitus jamjam extet, ni fallor, non adminiſtrandum eſt. Acida

utiliora

utiliora ſunt, quia palato arrident, ſimulque ſitim, ſtimulum ſyſtemati inſignem, demunt. Acidis foſſilibus vegetabile anteponendum eſt; quod liberius hauriri poteſt, et ad alvum laxandam prodeſt.

Sanguinis detractio.—Quandoquidem cordis arteriarumque tonus a tenſione, et tenſio a ſanguinis quantitate, maxima ex parte, pendeat; hujuſce diminutionem, tonum ipſum depreſſuram eſſe, res ipſa loquitur. Sanguinis autem minuendi, venaeſectio, brachio rite celebrata, via eſt promptiſſima; et hoc cardine morbi ſanatio tota fere vertitur.

Hac, primis morbi veſtigiis occurrendum, et ab illa, quamvis dolor obtuſus ſit, et pulſus vel vi vel frequentia parum augeatur, haud minus abſtinendum eſt. Minimi eſt momenti, quo brachio; ſed, ſi nil incommodi contra indicet, ex dextro potius depromatur ſanguis. Quia in ſuppurationem hepatitis celerrime tendit, quo citius venaeſectio inſtituitur, eo meliores habebit effectus; tametſi, ullo morbi die, antequam ſuppuratio aut gangraena ſupervenerint, adhibenda eſt. Sanguis pleno rivo depleatur, ejuſque miſſio tam larga et tam ſaepe repetita ſit, quam ſymptomatum violentia poſtulet, vireſque aegri patiantur. Praeterea, optimo cum fructu ad ſanguinis

guinis detractionem, parti affectae propiorem, per cucurbitulas cruentas, hepatis regioni applicatas, confugiendum ſit. Quid multis? Regulae ſanguinis detractionis generalis, aut topicae, hoc ut in aliis morbis inflammatoriis eaedem ſunt.

Cathartica.—Alvi catharſis alia eſt ratio, qua fluidorum moles in genere, et ergo impetus auctus minuatur. Sed hac intentione, phlebotomiae virtutes minime attingit; nam, etſi magnam evacuationem procreet, tamen, ut ab excretoriis et vaſis exhalantibus haec fit, vaſa magna ſanguifera tarde ſolum exinanientur; itaque effectus ſero percipientur. Quatenus vero vaſa, in inteſtina humores effundentia, patefaciendo, ab jecinore derivationem facit, ſimulque faeces congeſtas, magnum corporis irritamentum, amovet; haud parum ideo levamenti ſecum fert. Cathartica autem, quae multum irritant, perniciosa ſunt; proinde mitiora tantum, et praecipue quae vi refrigerante pollent, ut ſales neutri, tamarindi, &c. adminiſtranda ſunt. Quinetiam, enemata emollientia, ſubinde injecta, maxime proſunt, quia faeces, craſſis in inteſtinis collectas, detrudunt, et eodem tempore, dum vaſa eorum relaxant, propter magni coli arcus hepati vicinitatem huic pro fotu ſerviunt.

Secundo

Secundo generali conſilio medendi reſpondent diaphoretica, fomenta calida, epiſpaſtica.

Diaphoretica.—Antea fuit obſervatum, morbi ſaepe ſolutionem oppido promovere ſudores effuſos; et ne mirum quidem, quoniam, ſpaſtica vaſorum cutis conſtrictione ſanguinis aequa diſtributio impeditur, et congeſtio in vaſis hepatis ſuſtentatur. Quamvis autem remedia quae ſanguinis impetum ad vaſa ſuperficiaria dirigunt, utilia poſſe, liquido conſtet; tamen eorum uſu diatheſin phlogiſticam augeri, morbumque haud raro increſcere, non minus certum eſt; quamobrem, talia ſolum, qualia vaſorum actionem quam minime incitant, adhibenda ſunt, et tunc temporis forte, duntaxat, cum pyrexia aliquatenus ſeſe remiſerit, cutiſque mollities et mador, ad conſudandum propenſionem indigitant; quandocunque vero vomitus aegrum exagitat, ab iis prorſus abſtinendum eſt. Derivationem ad ſuperficiem faciendi cauſa, potus aquoſi tepidi ſorbillentur; curandum enim eſt, ne tam large uno tempore bibantur, ut, ventriculum diſtendendo, hunc ipſum, et hepar contiguum, irritent; ſimul ut palato gratiores fierent, acido vegetabile, v. g. ſucco limonum, commiſcendi ſunt. Hoc modo exhibiti ſitim explent, ventriculi fibras, et

ergo

ergo vaſa ſuperficiei extrema relaxant, atque in ſanguinis molem, quantitatem aquae ſuperfluam, quae per excretoria ejiciatur oportet, introducunt. Hinc extrema vaſa, praecipue cutis, dilatabuntur, ſpaſmuſque ita ſuperabitur. Ad idem conſilium explendum, ſales neutri et emetica, alia medicamina ſunt. Priorum hauſtus ſalinus uſitatiſſimus eſt; et ſi non efficaciter, ſaltem innocue, exhibeatur. Ab emeticis autem omnino abhorreamus; difficile enim eſt, ea tam bene gubernare, ut vomitum, et idcirco, magnam hepatis commotionem, non creant, et quamvis ita adminiſtrentur, ut nauſeam tantum moveant; tamen, hoc pacto etiam ventriculo et jecori talem irritationem dent, qualis eorum bonos effectus adaequet.

Fomenta calida.—Hepatis regioni applicata, quia vaſa relaxant, et ad ſuperficiem derivant, multum fuerunt laudata, et revera uſus eorum neutiquam aſpernandus, tamen ut aliquid incommodi adducunt, et minus quam epiſpaſtica valent, haec ſunt praeponenda.

Epiſpaſtica—Quia ad cutem derivant, effuſionem ibi faciunt, et ſic congeſtionem, ſpaſmumque ab vaſis altius inſitis ſubtrahunt, maxime ſalutifera ſunt. Poſt ſanguinis detractionem ſtatim

ad haec decurrendum eſt. Veſicatorium, amplum, et regioni hepatis impoſitum, eſſe debeat; quo, ſi dolor, &c. perſiſtant, renovato opus erit.

De ultimo noſtro conſilio, nempe, 'ſymptomata quaedam anomala ſopire,' pauca dicere adhuc reſtat. Singultus et vomitus, morbi initio, remediis antea propoſitis ſuperandi, vi autem pyrexiae quodammodo ſubacta, opiata per ventriculum, ſi ferat, ſin minus, per anum, forſan adminiſtrentur; ſumma autem cautela uſurpanda ſunt, ne diatheſin phlogiſticam augeant. Si, morbo in reſolutionem tendente, criticae fiant evacuationes, hae ſunt fovendae. Denique, morbo in ſuppurationem exeunte, abſceſſus, ſi exteriora verſus ſeſe protrudat, quam cito aperiendus; et poſtea, ſecundum regulas chirurgicas, tractandus eſt.

Quamvis, remediis jam perpenſis, hiſce in terris, morbus ſolum profligatur; tamen, in India Orientali, haec praetermittuntur, et ad mercurium, quaſi remedium ſpecificum, omnibus decurritur. Hic, interne vel externe, donec aliquid ſalivae proritationis excitatur, adhiberi ſolet, et hoc modo morbus, etiam acutiſſimus, penitus abigi dicitur.

Hujus rei rationem reddere difficillimum eſt. In regionibus, quae torrenti calore ſolis exaeſtuant,

bilis,

bilis, propter calorem, magnam ſibi acrimoniam acquirit; eodem tempore hiſce in regionibus hepatitis maximopere graſſatur, dum aliae inflammationes non niſi rarae ſunt; huic acrimoniae igitur, hepatitidis frequentiam maxima ex parte deberi, veriſimillimum videtur. Quantum conjectura augurari poſſum, mercurius acrimoniam mitigando, et ita cauſam tollendo, morbum ipſum removet. Nonne mercurii uſus in ſyphili opinionem noſtram quodammodo fulcit?

* * * *

Ad metam jam pervenimus; curriculo tamen non ad votum perfecto; quale vero fuerit alii judicent.

FINIS.